

Høringsnotat: Forslag til endringer i lov 8. april nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) mv. for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep. 12. oktober 2012.

Uttalelse fra Nasjonalt kunnskapssenter for traumatisk stress (NKVTS) dato

NKVTS takker for invitasjon til å komme med uttalelse til høringsnotatet *Forslag til endringer i lov 8. april nr. 7 om barn og foreldre (barnelova) mv. for å gi barn bedre beskyttelse mot vold og overgrep*. Nedenfor kommenterer vi de punktene i notatet som vi anser å ha spesiell kunnskap om.

Kapittelet 2

Bostedsforeldres rett til å beskytte barnet mot vold og overgrep

Vi vil først kommentere departementets forslag om presiseringer i barneloven slik at bostedsforelders rett og plikt til å nekte samvær når det er grunn til det, for å beskytte barnet mot vold eller overgrep, blir tydeliggjort. Det påpekes at det er behov for å klargjøre hva som trengs av bevis for at bostedsforelder kan nekte slikt samvær, og ved reel frykt for overgrep mener departementet at nekting av samvær ikke skal slå negativt ut i en eventuell senere rettstvist.

NKVTS ser den gode intensjonen om å beskytte barnet gjennom dette forslaget, men vil også påpeke forslaget som problematisk. Vi er usikre på om forslaget vil føre til ønskede endringer. Vi vil påpeke at den omtalte problematikken legger et stort ansvar på hovedomsorgspersonen som ofte kan være presset mellom barneloven og barnevernloven. Videre vil vi påpeke at det også kan forekomme tilfeller der samværsforelder må beskytte barn mot vold og overgrep, ved å nekte å levere barnet tilbake til bostedsforelder etter samvær. Dette er omtalt på s. 9 i forslaget under punkt 1.3, men vi kan ikke se at problemstillingen er videre behandlet i notatet. Bostedsforelder kan for eksempel være psykisk syk, ha rusproblemer, eller kan ha fått en ny samboer/ ektefelle som er voldelig mot barnet eller utsetter det for seksuelle overgrep.

Vårt spørsmål er om ikke barnevernet bør få økt ansvar for å beskytte barnet ved å gis hjemmel til å iverksette tiltak og stoppe samvær når det er reelle grunner til å mistenke at det skjer overgrep. Det bør være en fordel for både bosteds- og samværsforelder å få et tredje blikk inn gjennom barnevernets undersøkelse.

NKVTS mener at spørsmål om endringer i barnevernlovens hjemler ved bekymring under samvær bør vurderes i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2012: 5 *Bedre beskyttelse av barns utvikling*, slik også forfatterne av dette høringsnotatet uttrykker. Vi mener at det trengs en gjennomgang for å harmonisere barneloven og barnevernloven på dette punktet. Eventuelle bevisproblemer vil være belastende for alle parter i forbindelse med avdekking av vold og overgrep, og så eventuelle

grunnløse bekymringer. Slike belastninger tilsier at det kan være behov for støtte og bistand fra barnevernet.

NKVTS støtter neste hovedforslag i kapittel 2 hvor departementet foreslår at retten skal ha plikt til å treffe foreløpige avgjørelser i saker der det er risiko for vold og overgrep. I situasjoner der en av foreldrene frykter at barnet utsettes for overgrep, vil dette forslaget kunne bidra til å gi barnet økt beskyttelse. I følge barnekonvensjonen er staten forpliktet til å beskytte barn mot vold, og dermed bør staten kunne gripe inn så raskt som mulig i slike saker.

Kapittel 3

Barneverntjenestens rolle ved mistanke om vold og andre overgrep under samvær.

NKVTS støtter departementets forslag til lovendring i § 50, hvor nytt fjerde ledd skal gi barnevernet uhindret av taushetsplikten, rett til å gi opplysninger til domstolen i saker om foreldreansvar, fast bosted eller samvær når det er til barnets beste. Dette vil kunne bidra til at sakene blir bedre opplyst, og dermed til økt beskyttelse av barn også ved midlertidige avgjørelser i slike saker.

Når det gjelder forslag til ny § 58 der det reises spørsmål om barnevernet kan være partshjelper i en eventuell barnelovsak om nektelse eller begrensning av samvær, mener NKVTS dette bør utredes i forbindelse med oppfølgingen av NOU 2012: 15 *bedre beskyttelse av barns utvikling*. Vi støtter departementet i at det trengs en bred utredning av forholdet mellom barnevernloven og barneloven.

Kapittel 5

Barns deltakelse

Spørsmål om barns deltakelse er spesielt knyttet opp mot FNs barnekonvensjon, artikkel 12. FNs barnekomité understreker at artikkel 12 er uten aldersgrenser som kan fungere som barrierer for barnets uttalerett.

§ 31 i barneloven gir barn rett til å uttale seg i saker etter barneloven fra de er 7 år. I følge lovforarbeidene skulle ikke denne aldersgrensen være til hinder for at også yngre barn kan bli hørt. Rettspraksis tyder imidlertid på at få barn under syv år blir hørt i saker om barnefordeling og samvær (Skjørten 2010)¹. Departementet foreslår derfor at det i barneloven skal presiseres at også barn under 7 år *'som er i stand til å danne seg egne synspunkt, skal få informasjon og høve til å seie si mening før det vert teke avgjerd om personlege tilhøve for barnet, mellom anna i sak om kven av foreldra det skal bu hos, samværsrett og foreldreansvar.'*

NKVTS mener at det er viktig å øke bevisstheten om at barn også under syv år har rett til å bli hørt, i tråd med barnekonvensjonen. Vi støtter departementets forslag om en presisering i barneloven § 31 om at også barn som er yngre enn 7 år, som er i stand til å danne egne synspunkter, skal gis anledning til å uttale seg i saker som berører dem, før det tas beslutninger. Nyere kunnskap viser at psykososiale dimensjoner kan være vel så viktige som biologisk alder når det gjelder barnets

---

¹ Skjørten, K. (2010). Barns meninger om samvær. I: Kjørholt (red) Barn som samfunnsborgere - til barnets beste. Oslo, Universitetsforlaget.

modenhet og forståelse av ulike spørsmål. Vi vil likevel presisere at samtaler med de aller yngste barna er spesielt utfordrende, og tillater oss å vise til den nye kompetansen som er bygget opp på Kripos, og også enkelte barnehus, når det gjelder samtalemetodikk for barn helt ned til tre år ved mistanke om at barnet utsettes for vold og/ eller seksuelle overgrep.

Når det gjelder spørsmål om hva barnet skal høres om, støtter vi også at det trengs en presisering i barneloven om at barnet skal gis anledning til å uttale seg om alle spørsmål i saken, ikke bare det som anses som hovedspørsmålet. For eksempel vil det ofte være aktuelt for retten å treffe en avgjørelse om samvær i saker hvor fast bosted er hovedspørsmålet. NKVTS kan ikke se noen gode grunner til at barnet ikke også skal få uttale seg om samvær i disse sakene. Tvert imot viser forskning at barnet kan ha viktige synspunkter om hvordan samværet bør organiseres som kan gi et verdifullt bidrag for rettens vurderinger av barnets beste (Skjørten 2010, *ibid*).

NKVTS understreker også betydningen av at det i barneloven §31 nedfelles at barnet har rett til å få tilbakemelding om avgjørelsen som er foretatt av domstolen, og støtter forslaget om at dommeren skal ha ansvaret for at barnet blir orientert om utfallet av saken og hvordan barnets synspunkter har blitt tatt hensyn til. Dette forslaget innebærer en klar forbedring av barnets posisjon som 'deltaker' i rettsprosessene.

Kapittel 6

Opplysnings- og meldeplikt for dommere

NKVTS støtter departementets forslag om en lovendring som gir dommeren rett og plikt til å melde fra til barneverntjenesten.

Kapittel 7

Representant for barnet og dekning av kostnader til sakkyndig bistand

Forskning om rettspraksis i barnefordelingssaker ved NKVTS har vist at ordningen med adgang til å oppnevne egen representant for barnet i liten grad blir benyttet. Om barnet får en egen advokat eller annen representant som skal ivareta barnets interesser, vil dette høyst sannsynlig bidra til å styrke barnets situasjon og gi barnet bedre beskyttelse i de vanskelige sakene med vold og omsorgssvikt. NKVTS støtter forslaget om ny presisering i § 61 nr. 5, hvor dommeren som hovedregel skal oppnevne en egen representant for barnet i slike saker. Det er også viktig med en gjennomgang og vurdering av dagens mandat for barnets representant med sikte på at denne ordningen skal få en ønsket virkning.

NKVTS støtter også forslaget om at staten skal dekke kostnadene til sakkyndig bistand etter barneloven § 61 nr. 3.